

«ДЬЮ ДІЛІДЖЕНС» ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ СПЕЦСЛУЖБ, або ЩО ПОСТАВЛЕНО НА МАПУ ДЕРЖАВНОСТІ

Нещодавно з почуттям виконаного обов'язку перед Українською державою та її народом Денис Шмигаль, прем'єр-міністр України, повідомив, що Кабмін ухвалив рішення щодо приватизації одного з найбільших виробників титанової сировини у світі Об'єднаної гірничо-хімічної компанії (ОГХК). У результаті 100% пакета акцій було продано за 4 млрд гривень азербайджанському підприємцю Насібу Гасанову, єдиному учасникові аукціону.

Цій дражливій титановій темі була присвячена моя стаття «Про титанових «бульфрогів» і державний Think Tank», яка була оприлюднена 14 березня 2015 року на шпальтах «Української правди» (<https://pravda.com.ua/columns/2015/03/14/7061409/>).

Зацитую кілька фрагментів з написаного:

«1957 року СССР, завдяки і напрацюванням німецьких фахівців, вивів на орбіту першого штучного супутника Землі, в якому були застосовані ретельно апробовані титанові сплави. За рік до цієї події, в червні 1956-го, у Запоріжжі було започатковано виробництво українського титану і засновано Державний науково-дослідний і проектний інститут титану – сьогодні ДП «ДНДП Інститут титану», – а в Україні розгорнуто дослідницький комплекс з метою розробки технологій застосування титану в авіаційній, аерокосмічній, суднобудівній та хімічній галузях промисловості. Для цього були кадрові й ресурсні передумови, а запаси сировини і нині становлять 20% світових.

Важливу роль в цьому процесі відігравали Інститут електрозварювання імені Патона АН УРСР та Маріупольська філія Ленінградського ЦНДІ конструкційних матеріалів «Прометей». Нині маріупольська філія трансформована в Український НДІ конструкційних матеріалів «Прометей».

Алчевський металургійний комбінат започаткував виробництво листового прокату, в Єнакієве випускався спеціальний титановий профіль, Нікопольський Південно-трубний завод освоїв унікальні технології виробництва труб з титану.

Україна після розпаду СССР займала чудові позиції на світовому ринку в секторі титанового прокату. Економічні перспективи були райдужними: ринкова ціна чистого титану в 35 разів перевищує ціни популярних сплавів сталі, а ціна листового прокату з титану приблиз-

но в 5 разів перевищує вартість титанової губки, якою Україна торгує en gros.

Нині Україна мала б бути лідером на ринку титану. А насправді?

З «Новин» на сайті ЗТМК від 2 лютого 2015 року довідуємося, що «ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат», що входить в титановий бізнес Group DF, впродовж 2014 наростило виробництво продукції більш глибокої переробки – титанових зливків – до 207 тонн, це в 3 рази більше, ніж за попередній рік».

Навіть якщо станеться чудо і з цих зливків на Алчевському комбінаті випустять листовий прокат, обсяг української продукції в 2014 році у валютному еквіваленті сягне аж 6 468 750 євро.

Чим не «прогрес»? Невже в країні, один із керівників якої був ракетобудівником, не знали про місце й роль титанової та суміжних галузей серед стратегічних пріоритетів країни?

Від найбільших хімічних концернів Німеччини, в «ракетобудівне» оточення президента постійно надходили запити про поставки титанового прокату. Знали про титанові пріоритети й інші українські керманічі.

Знали й про те, що виробництво титану високого рівня переробки – це надзвичайно привабливий сектор ринку з надвисокою доданою вартістю. Але...

Всі українські керманічі належали/належать до класичної транснаціональної групи, відомої широкому загалові як номенклатура. Впереваж пересічний номенклатурник діє як жаба, що сидить на березі річки і полює на комах.

Жаба не виявляє жодної ініціативи, сидить нерухомо і хапає лише ту комаху, котра потрапляє в її поле зору, в зону досяжності її хапального руху. Це можна перевірити шляхом простенького експерименту: наближаючи до жаб'ячого рота соломинку, її жаба неодмінно схопить, і не відпустить навіть якщо жабу піднімете в повітря – повна аналогія з номенклатурниками, які також вкрай неохоче залишають те, що хапнули.

Як слушно відзначено в статті Дмитра Старокадомського, бурхлива діяльність можновладців з «реструктуризації», «націоналізації», «корпоратизації» титанової галузі тощо зводилася до тривіального «переделу собствєнності».

Дуже часто на користь одного з російських монополістів.

Але вітчизняні жаби-номенклатурники забули, що існує й порода ультрахижих жаб, яку, за аналогією з бульдогом, англосакси називають «бульфрогом». Та цього разу йдеться не про мешканців амазонських плавень з підвиду *Rhinella*, а про кремлівських «бульфрогів».

Їхньому лідерові цього разу захотілося хапнути не просто галузь, хай і найпривабливішу в світі, а всю Україну. Разом з її «жабами». Сьогодні частина цього плану реалізована, і «кремльфрог» уже контролює Крим і частину Донбасу, а заодно й деяких «менеджерів капіталу» та «повелителів надр».

Маємо дуже делікатну ситуацію, характерну не лише для виробництва титану високого рівня переробки. Так, виробничі й частково дослідницькі об'єкти галузі пе-

ребувають в одній, ніби українській приватній структурі, але така важлива складова як «Кримський Титан» територіально залишається під контролем Путіна.

Виробництво, спроможне випускати базовий ринковий продукт – листовий титановий прокат – розташоване в Алчевську, статус якого нині вельми хиткий.

Не менш чутливою є позиція Донецької хіміко-технологічної фабрики, розташованої в смт Донському неподалік від Волновахи. Її унікальні печі – важливий компонент виплавки титанових зливків – нині законсервовані.

Виникає питання: як на практиці здійснюватиметься управління цими підприємствами? Адже евенчуальні комерційні й технологічні секрети, що потраплятимуть до «Кримського Титану» чи на Алчевський металургійний комбінат від сестринських підприємств «материкової» України, вже ні для кого не будуть секретами.

Наголошуємо: Україна має найбільші в Європі поклади титану та володіє п'ятою частиною світових запасів титанових руд. Це вкрай важлива сировина для виробництва аерокосмічної продукції, медичних препаратів, фарб.

Через вступ у зону вільної торгівлі з ЄС Україна дістає унікальну можливість постачати титанову продукцію для високотехнологічних виробництв світу.

У найближчі п'ять років на розвиток титанової галузі в Україні знадобиться, за оцінками економістів, близько двох з половиною мільярдів доларів. А це не що інше, як своєрідний локомотив економіки України.

Але. З 2004 року Іршанський та Вольногорський гірничо-збагачувальні комбінати, які спеціалізуються на видобутку і збагаченні ільменітової титанової руди, перебувають в оренді у Приватного акціонерного товариства «Кримський титан» (Армянськ), пов'язаного з Дмитром Фірташем...»

Як уже мовилось, ця стаття датована березнем 2015 року. Через неповних десять років, у жовтні 2024-го, був приватизований один з найбільших виробників титанової сировини у світі – Об'єднана гірничо-хімічна компанія (ОГХК).

На наших очах відбувається злив стратегічної галузі України. Кінцеві бенефіціари обладку сидять у кремлі, безперешкодно діючи через азербайджанську прокладку.

Що поставлено на політичну мапу? Продаж українського титану азербайджанському підприємцю з доволі сумнівною репутацією – подія по суті такого ж масштабу як відмова Україною на початку 90-х од ядерного потенціалу, від стратегічних ракет, бомбардувальників.

Секретом Полішинеля є довірчі стосунки Ільхама Алієва і Путіна.

Інформація до роздумів:

За два дні до початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну в Кремлі підписано «Декларацію про союзницьку взаємодію між Азербайджанською Республікою та Російською Федерацією»;

25 травня 2023 року президент Азербайджану Ільхам Алієв на запрошення Володимира Путіна взяв участь у засіданні Вищої Євразійської економічної ради. Путін подякував Алієву за участь у засіданні та підкреслив, що відносини Азербайджану з країнами-членами організації постійно зростають і мають значення для кожної країни організації;

«Положення Декларації про союзницьку взаємодію, підписану в лютому 2022 року, успішно реалізуються. Наші країни діють як союзники, як друзі, як близькі партнери та сусіди» (з доповіді Путіна під час перебування в Баку 19 серпня 2024 року);

«Багато добрих цікавих проєктів і у сфері енергетики, і у сфері інфраструктурного розвитку. Усі проєкти як двосторонні, так і односторонні перспективні, реальні та живі» (з промови Путіна під час зустрічі з Алієвим на полях саміту СНД 8 жовтня 2024 року).

2016 року Mossack Fonseca & Co – юридична фірма зі штаб-квартирою в Панамі – стала суб'єктом гучного міжнародного скандалу через витік конфіденційної інформації про активи та власність багатьох політиків. Зокрема Ільхама Алієва та його бізнес-партнера Насіба Гасанова. Стало відомо, що сім'я президента Азербайджану контролює частину найбагатших в країні покладів золота, міді й срібла та лондонської нерухомості через мережу офшорних компаній, зареєстрованих на території Панами. В Азербайджані Насіба Гасанова вважають фігурою, підконтрольною Бейляру Аюбову, начальнику охорони Ільхама Алієва.

Михайло Гончар, президент «Центр глобалістики «Стратегія XXI», повідомив цікаву подробицю: «Про цю персону (Насіба Гасанова. – О. Р.) мало хто знає, але він вважається «смотрящим власником» активів Азербайджану поза його кордонами. Він працює в тандемі з Бейляром Аюбовим, начальником президентської охорони – така собі азербайджанська версія сілогархії: альянсу силовика та олігарха. Показово, що коли відходив в інший світ Гейдар Алієв, батько нинішнього некоронованого монарха Азербайджану, то у ніч з 1 на 2 серпня 2003 року в палаті, окрім сина Ільхама, були присутні голова президентської адміністрації Раміз Мехтієв та начальник особистої охорони президента Бейляр Аюбов, які й прийняли консенсусне рішення про призначення прем'єром Алієва-молодшого».

До речі, Насіб Гасанов є бенефіціаром 100% другого за величиною українського оператора мобільного зв'язку «Vodafone Україна».

«Отже, український титан потрапляє під контроль квазімафіозного угруповання походженням з (не)дружньої країни. Формально, звісно, Азербайджан вважається дружньою країною, навіть в «Стратегії зовнішньополітичної діяльності» вказується як стратегічний партнер. Аякже! Надає гуманітарну допомогу, виступає за територіальну цілісність, вітає з днем незалежності, тощо... Але фактично Азербайджан вже у недружньому Україні таборі. Якщо взяти до уваги, що ключові ролі у цьому таборі відіграють Росія та Китай, з якими Баку вже пов'язують відносини союзництва та стратегічного партнерства, то Азербайджан на боці ворога. Його зов-

нішньополітичні вектори є чіткими і однозначними – ШОС, БРІКС, ЄАЕС» (Михайло Гончар).

Перед кожною серйозною бізнес-угодою великі компанії зважують всі ризики: ретельно збирають інформацію про потенційного партнера, про предмет купівлі-продажу, прагнуть краще зрозуміти, що можуть придбати і що можуть втратити. Ця процедура називається «дью ділідженс» («due diligence») – **стандартний комплекс аналітичних і оперативних заходів, спрямованих на всебічну перевірку законності і комерційної привабливості угоди, продажу бізнесу і залученню інвестицій з метою уникнення або максимального зниження існуючих/можливих підприємницьких, політичних, правових, податкових, маркетингових ризиків.**

Чи українська сторона (СЗР, СБУ, контррозвідка зокрема) проводила «дью ділідженс» титанової оборудки і застерігала Кабмін щодо неприпустимості приватизації ОГХК?

Як виробник кінцевого титанового продукту Азербайджан на ринку невідомий. Він виконує роль банальної бізнес-прокладки для провідних виробників титану – Росії та Китаю. Їм не треба буде шукати обхідних шляхів, здійснювати складні маневри для постачання руди в Росію. Вона піде напряму. Це суттєво може вплинути на ракетобудівну і літакобудівну галузь Заходу.

На думку Михайла Гончара, після приватизації Об'єднаної гірничо-хімічної компанії «сформується новий ланцюжок постачання української титанової сировини для ворога, тобто для провідного холдингу російського ВПК «Ростех», який виробляє усю ту смертоносну машинерію, яка летить на українські міста, промислову інфраструктуру і позиції Сил оборони України».

Нагадаймо: у російських ракетах лопатки двигуна зроблені з титанової руди, добутої в Україні. Як можна своєму ворогові давати таку зброю?

Нещодавно Азербайджан подав заявку щодо вступу в БРІКС – міжнародної організації найбільших за площею та населенням країн, що розвиваються. У ній головну роль відіграють Китай і Росія. Без коментарів.

Основними виробниками титанового концентрату на планеті є Австралія, США, Норвегія та Україна. «Золоті» українські титанові піски потрібні всьому світові. Тож Україна могла б перетворитись на державу, спроможну впливати на глобальні світові процеси. Зокрема на зміцнення воєнного потенціалу Заходу. З іншого боку, володіння таким рідкісним природним ресурсом по-

сидило б політичну та економічну підтримку України західними державами.

Таке враження, що українські спецслужби повірили заповненням прем'єр-міністра Шмигала як безальтернативним: «Приватизація державних підприємств – це важливий елемент розвитку нашої економіки та збільшення інвестицій. Це також прозорість та зменшення корупційних ризиків, що є системною політикою».

Помовчимо?

Два десятиліття тому доктор фізико-математичних наук Леонід Шульман глибоко дослідив проблему ринкового фундаменталізму. У своїх публікаціях він постійно наголошував, що адепти нерегульованої ринкової економіки без угаву повторюють, що держава – найгірший власник та вкрай неефективний менеджер, що держава – це консервативний, корумпований, не зацікавлений у результатах виробництва чиновничий апарат. А тому треба якнайшвидше продати державні підприємства приватним власникам, щоб ті навели лад. Вчений показав, що чинити так огульно не можна. Бо існує ризик організації злочинної схеми приватизації. А саме:

- Хабар директорові підприємства і, якщо треба, його начальству за доведення підприємства до банкрутства.
- Хабар чиновникам, які забезпечать передприватизаційну підготовку, тобто відокремлять від підприємства соціальну сферу та ін. неприбуткові структури.
- Хабар «незалежним» експертам, які визначають занижену ціну підприємства.
- Хабар чиновникам за виставлення майже збанкрутілого підприємства на аукціон із заниженою початковою вартістю.

• **Інсценування аукціону (добір «конкурентів» та сценарій «відкритих» торгів).**

• **Придбання підприємства за смішну ціну.**

Нічого не нагадує? Так ото ж.

На завершення ще одне самоцитування від 14 березня 2015 року:

«Яким чином імперативи оборонної доктрини Української держави узгоджуватимуться з відверто недержавною монополізацією цілих промислових галузей України?»

Яку позицію в цьому питанні займе Антимонопольний комітет?»

В який спосіб можна використати креативну енергію величезного, але розкиданого по Україні колективу фахівців, для виведення галузі на достойне місце на світовому ринку високотехнологічної продукції з титану?»

Чи могло щось подібне трапитись у Великобританії під час Другої світової війни? Уряд Його Величності Короля Георга VI це в серпні 1939 року ухвалив акт «Про надзвичайні повноваження» (оборони). Згідно цього документу уряд по суті отримав диктаторські повноваження».

Наразі процес купівлі-продажу українського титану начебто незавершений. Остання крапка над «і» ще не поставлена. Однак якщо ця антидержавна оборудка таки стане, то наші нащадки проклинатимуть тих, хто звжився на такий «приватизаційний» крок. Він для України в найближчому майбутньому може спричинити не лише економічні втрати.

Олег К. РОМАНЧУК